

การถ่ายทอดความรู้การบรรเลงจะเข้ของครูสุธารณ์ บัวทั้ง
A KNOWLEDGE TRANSFERRING ON JAKHAY'S PERFORMANCE
BY KRU SUTHARN BUATANG

ช่อทิพย์ ภู่มณี*

สาขาวิชาดนตรีไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Chortip Poumanee *

Thai Music Program, Ramkhamhaeng University

*E-mail: mod_poumanee@hotmail.com

Received: 2020-02-03

Revised: 2021-04-26

Accepted: 2021-04-28

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดความรู้เรื่องการถ่ายทอดความรู้การบรรเลงจะเข้ของครูสุธารณ์ บัวทั้ง เนื่องจากการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านดนตรีไทยในยุคอดีตยังเป็นการถ่ายทอดแบบมุขปาฐะ หรือการบอกเล่าและท่องจำ ซึ่งจะไม่มีการจดบันทึกโน้ต จะใช้การท่องจำและการท่องเพลงเป็นหลัก การถ่ายทอดเพลงให้ผู้เรียนโดยตรง ซึ่งจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องของความตั้งใจในการศึกษาเล่าเรียน และความอดทนในการฝึกฝน เพื่อให้เกิดทักษะในการบรรเลงที่เชี่ยวชาญมากขึ้น นอกจากการถ่ายทอดองค์ความรู้เฉพาะวิชาชีพแล้ว ก็ยังจะต้องมีการถ่ายทอดเรื่องวิถีชีวิต การปฏิบัติตัวให้เหมาะสมในฐานะนักดนตรี และความเป็นคนให้แกศิษย์ ให้ผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดได้เรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน

ครูสุธารณ์ บัวทั้ง เป็นนักดนตรีจะเข้ที่มีชื่อเสียง มีฝีมือเป็นที่ยอมรับในวงการดนตรีไทย และสามารถบรรเลงเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ ได้อย่างคล่องแคล่วอีกด้วย ทั้งยังเป็นที่ยึดใจในวงการดนตรีไทยด้านเครื่องสายไทยท่านหนึ่ง เริ่มเรียนดนตรีไทยตั้งแต่อายุ 7 ปี ได้ต่อเพลงจากบิดา คือ ครูเฉลิม บัวทั้ง (ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง ดนตรีไทย ประจำปี พุทธศักราช 2529) ด้านผลงานการบรรเลงจะเข้ เมื่อปี พ.ศ. 2535 ครูสุธารณ์ บัวทั้ง ได้เข้าร่วมบรรเลงจะเข้กับนักดนตรีที่มีชื่อเสียงหลายท่าน อีกทั้งยังได้เดินทางไปเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศหลาย ๆ ประเทศ และได้รับร่วมบรรเลงจะเข้ในการประกวดวงเครื่องสายไทยในนาม วงวิหวัน เมื่อปีพุทธศักราช 2530 ได้รับรางวัลชนะเลิศถ้วยพระราชทาน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และยังได้รับเกียรติให้บรรเลงจะเข้หน้าที่นั่ง และมีผลงานการประพันธ์เพลงเดี่ยวจะเข้ไว้หลายเพลง เช่น เพลงนกขมิ้น เพลงสุดสวณ เพลงสารถี เป็นต้น กระบวนการถ่ายทอดความรู้การบรรเลงจะเข้ของครูสุธารณ์ บัวทั้งนั้น แบ่งออกเป็นข้อ ๆ สรุปได้ดังนี้

1. ตรวจสอบและวัดระดับความรู้ การรับรู้ความแตกต่างของระดับความรู้ของผู้เรียนแต่ละคนนั้น ถือเป็นสิ่งแรกที่สำคัญต่อกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของผู้สอนเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้เข้าใจถึงความแตกต่างของผู้เรียนและใช้ความแตกต่างดังกล่าวเป็นพื้นฐานในการถ่ายทอดความรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียน
2. การทำตามแบบหรือเลียนแบบครู การสอนแบบให้ทำตามแบบหรือเลียนแบบครู เป็นวิธีการสอนซึ่งครูจะทำให้ดูทีละวรรค ทีละตอน อย่างเช่น การฝึกเทคนิค กลวิธีพิเศษต่าง ๆ เช่น การติดสะบัด การติดชัย การติดตบสาย การติดกระทบสายลวด ฯลฯ เทคนิคเหล่านี้ ครูจะทำให้ลูกศิษย์ดูอย่างชัดเจนให้เห็นรายละเอียดทั้งการใช้นิ้ว และการใช้ไม้ดีด เป็นต้น
3. การทำเองโดยไม่มีแบบแผน ลักษณะการถ่ายทอดความรู้วิธีนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ลูกศิษย์ได้แสดงความคิด และความสามารถของตนเอง ครูจะให้ลูกศิษย์ได้คิดประดิษฐ์ทางเพลงที่ลูกศิษย์อยากจะทำบรรเลงแล้วให้บรรเลงให้ดู ด้วยความคิดที่ว่า ผลงานทางด้านศิลปะนั้น ไม่มีสิ่งใดที่ถือว่าถูกต้องที่สุด เพราะแต่ละคนมีความชอบและความถนัดไม่เหมือนกัน
4. ฝึกให้เกิดความชำนาญ กระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ครูสุธารณ์ บัวทั้ง มักจะเน้นย้ำกับลูกศิษย์เสมอว่า การที่จะประสบความสำเร็จในการเป็นนักดนตรีไทยนั้น สิ่งสำคัญอยู่ที่การฝึกฝน การไปฝากตัวเป็นลูกศิษย์กับครูที่มีชื่อเสียง มีความสามารถมากเพียงใด แต่ผู้เรียนไม่มีการฝึกฝนตนเองให้เกิดความชำนาญ ก็ไม่สามารถที่จะประสบความสำเร็จในการเป็นนักดนตรีไทยได้เหมือนอย่างครูที่เราเข้าไปฝากตัวเป็นลูกศิษย์ได้
5. การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม กระบวนการนี้จากการศึกษาสังเกตกระบวนการถ่ายทอดความรู้การบรรเลงจะเข้ของครูสุธารณ์ บัวทั้ง พบว่า กระบวนการนี้มักจะเกิดขึ้นอยู่เสมอมาเสมอ โดยสอดแทรกเข้าไปในกระบวนการถ่ายทอดบทเพลงให้แก่ศิษย์ เชื่อมโยงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของดนตรีกับวิถีชีวิตไทย การดำรงตนอยู่ในสังคม เป็นต้น

คำสำคัญ: การถ่ายทอดความรู้ ครูสุธารณ์ บัวทั้ง จะเข้

ABSTRACT

This article's purpose is to discuss a knowledge transferring on Jakhay's performance by Kru Sutharn Buatang as, in the past, teaching Thai traditional music has been in form of memorizing, and there has no sort of note. Thus, memorizing lyrics and rhythms was the way to transfer knowledge to a learner directly. In order to complete the music, practice and patience has been required importantly. Not only professional knowledge was transferred, but also the way of life, and appropriate behavior of musician.

Kru Sutharn Buatang is one of famous Jakhay players, and he has been honored

in Thai traditional music industry. He can also play many music instruments very well. In addition, he is well known in best stringed instrument player. He started to play when he was seven years old by learning from his father, Kru Chalerm Buatang who was a national artist in 1986, and his performance on Jakhay, in 1992, performed along with other famous musicians. And he had opportunities to perform internationally. Also, he won a contest with his band, named Wong Wai Wan, in 1987 by performing many songs such as Nok Kamin, SudSanguan, Saratee. Knowledge transferring process of Jakhay playing can be summarized as 1. Checking and measuring of knowledge level, recognition of knowledge differences of pupils are significantly most important for knowledge transferring process from professors in order to understand diversity of knowledge differences and to apply the differences as basis foundation of knowledge transferring process. 2. Copying or following patterns from professors is a way of teaching that professors would slowly teach the patterns by each sentence or each paragraph such as flicking, crushing, strumming, or struck the wire etc. These tactics shall be clearly shown by professors. 3. Performing freely is the way of knowledge transferring by allowing pupils to create their own play as they desired. 4. Training to be expert is the most important way to be success for Thai traditional musicians as Kru Sutharn Buatang always remain every his pupils. 5. Cultivating morality and ethics, after deserving knowledge transferring Jakhay's performance from Kru Sutharn Buatang, can be found and interposed in his knowledge transferring.

Keywords: A Knowledge Transferring, Kru Sutharn Buatang, Jakhay

บทนำ

ดนตรี เป็นสิ่งที่ให้ความบันเทิงรื่นเริงใจ เหมือนกันทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นชนชาติใด ภาษาใด ดนตรีไม่มีการแบ่งชนชั้นวรรณะ ที่ใดมีเสียงดนตรี ที่นั่นเต็มไปด้วยไมตรีจิต ไม่ว่าประเทศที่เจริญแล้ว หรือยังไม่เจริญ มนุษย์กับดนตรีเป็นของคู่กัน ประเทศไทยเราก็มีดนตรีมาแต่โบราณ มีการถ่ายทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น และมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

การถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านดนตรีไทย

ยังเป็นการถ่ายทอดแบบมุขปาฐะ หรือการบอกเล่า และท่องจำ ซึ่งจะไม่มีการจดบันทึกโน้ต จะใช้การท่องจำและการท่องเพลงเป็นหลัก การถ่ายทอดเพลงให้ผู้เรียนโดยตรง ซึ่งจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องของความตั้งใจในการศึกษาเล่าเรียน และความอดทนในการฝึกฝน เพื่อให้เกิดทักษะในการบรรเลงที่เชี่ยวชาญมากขึ้น นอกจากการถ่ายทอดองค์ความรู้เฉพาะวิชาชีพแล้ว ก็ยังจะต้องมีการถ่ายทอดเรื่องวิถีชีวิต การปฏิบัติตัวให้เหมาะสม

ในฐานะนักดนตรี และความเป็นคนให้แกศิษย์ ผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดได้เรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน โดยรูปแบบของการถ่ายทอดนั้นจะเป็นไปตาม ลักษณะของสำนักดนตรี หรือบ้านเครื่อง ที่ตัว ผู้เรียนจะต้องเข้าไปฝากตัวเป็นศิษย์ เข้าไปอาศัย พำนักอยู่บ้านครู คอยปรนนิบัติ ดูแลครูผู้สอน เพื่อแลกกับความรู้ หรือเพลงการต่าง ๆ ตามแบบ ฉบับครูโบราณ จึงถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ดนตรีไทยที่ทรงคุณค่า แฝงไว้ด้วยศาสตร์และศิลป์ แห่งดนตรีได้เป็นอย่างดี

ทพวงมหาวิทยาลัย (ม.ป.ป., หน้า 105) อธิบายว่า การถ่ายทอดความรู้ในอดีตนั้น บรรพบุรุษ จะใช้วิธีบอกเล่าความรู้แก่คนรุ่นหลังโดยเฉพาะ คนวัยผู้ใหญ่ซึ่งเป็นผู้ที่ผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ มา พอสมควรแล้ว และเป็นวัยทำงาน จึงเหมาะที่จะใช้ วิธีบอกเล่าโดยตรงมากกว่าการบอกเล่าทางอ้อม ในรูปแบบของการบันเทิงเหมือนกับที่สอนเด็ก ๆ ดังที่ ปฐม นิคมานนท์ (2535, หน้า 34) ได้สรุป ความหมายของกระบวนการถ่ายทอดความรู้ คือ วิธีการ ส่งต่อความรู้ ความชำนาญ หรือค่านิยมที่มีอยู่ไปยัง บุคคลอื่นซึ่งอาจเป็นเครือญาติหรือสมาชิกอื่น ๆ ในชุมชนก็ได้ หรืออาจเป็นการถ่ายทอดโดยตรง โดยทางอ้อม ด้วยการตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ มีการเรียก ค่าตอบแทนหรือไม่ก็ได้

การถ่ายทอดวัฒนธรรม

สำหรับความหมายของวัฒนธรรม ตามแนวคิดของ พวงผกา คุโรวาท (2540, หน้า 37) กล่าวว่า วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่ทำให้ จิตใจ กาย วาจา ของคนเจริญงอกงาม มีจิตใจสูงขึ้น ดีขึ้น หรือวิถีทางในการดำเนินชีวิตแห่งชุมชน

ชุมชนใดชุมชนหนึ่ง กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือประเทศใด ประเทศหนึ่ง ให้มีระเบียบแบบแผนที่ดีงาม จนกลายเป็นขนบธรรมเนียมประเพณี มุ่งให้เห็น ถึงวัฒนธรรมอันดีงาม ตลอดทั้งประวัติศาสตร์ วรรณคดี ศิลปะ กิริยามารยาท ศีลธรรม จรรยา ซึ่งเป็นบ่อเกิดของความเจริญงอกงามของคน ส่วนรวมและประเทศชาติ นอกจากนี้ ยังได้ กล่าวถึงความหมายของวัฒนธรรมเพิ่มเติมไว้ ในหลายความหมาย เช่น วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งทั้งหมดที่ซับซ้อน ซึ่งหมายถึง ความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศีลธรรม กฎหมาย ขนบธรรมเนียม ประเพณี และความสามารถ ตลอดจนทั้งนิสัยต่าง ๆ ที่มนุษย์ ได้รับในฐานะที่เป็นสมาชิกผู้หนึ่งของสังคม

วัฒนธรรม เป็นส่วนรวมทั้งสิ้นของความรู้ ทักษะ และแบบแผนความประพฤติ ที่เป็นนิสัย ที่สมาชิกสังคมหนึ่งสังคมใดมีส่วนร่วมกันและ ถ่ายทอดสู่กันและกัน

วัฒนธรรม หมายถึง แบบแผนของพฤติกรรม ต่าง ๆ ทักษะ ค่านิยม ความเชื่อทักษะ ซึ่งมนุษย์ ได้เรียนรู้ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกกลุ่ม และยังหมายรวมถึงวัตถุ หรือสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ที่ได้มาจากความสามารถของมนุษย์เอง

กล่าวโดยสรุป วัฒนธรรม จึงหมายถึง สิ่งที่แสดงออกถึงความเจริญ งอกงามในทุก ๆ ด้าน ของมนุษย์ และมีการสืบทอดหรือถ่ายทอดจาก บุคคลรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง

สำหรับการถ่ายทอดวัฒนธรรมนั้น ประเสริฐ แยมกลีนพุง (2536, หน้า 31) ได้ชี้ให้เห็นว่าการถ่ายทอดวัฒนธรรมนี้ได้เกิดขึ้นมา ช้านานแล้ว จนอาจกล่าวได้ว่า นับตั้งแต่มนุษย์ อยู่ร่วมกันเป็นสังคม และได้สร้างวัฒนธรรมของ

ตนเองขึ้นมา ผู้เยาว์ หรือสมาชิกใหม่มักได้รับการอบรมพร่ำสอนจากผู้อาวุโสกว่าให้รู้จักวัฒนธรรมของสังคม การถ่ายทอดวัฒนธรรมในสมัยดั้งเดิมอาจถือได้ว่าเป็นการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ (informal education) ด้วยเช่นกัน ครั้นต่อมาเมื่อโครงสร้างของสังคมเปลี่ยนแปลงไป การศึกษาได้พัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง หรืออาจกล่าวได้ว่าการถ่ายทอดวัฒนธรรมเริ่มมีรูปแบบ มีแบบแผนมากขึ้น โรงเรียนได้กลายมาเป็นหน่วยสำคัญของสังคม ในการทำหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมให้กับสมาชิกรุ่นเยาว์ต่อไป แต่ทั้งนี้ ไม่ได้หมายความว่า หน่วยงานหรือสถาบันทางสังคมอื่น ๆ เช่น ครอบครัว วัด ที่เคยทำหน้าที่ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมนั้นมีความสำคัญน้อยลงไป นอกจากนี้ กลุ่มบุคคลหรือกลุ่มสมาชิกที่ได้สัมพันธ์กันในลักษณะไม่เป็นทางการ ก็มีส่วนในการถ่ายทอดหรือสอนวัฒนธรรมของกันและกันให้กับผู้สนใจ เช่น คณะแสดง ซึ่งมีลีลา หมอลำ มโนราห์ และหนังตะลุงต่าง ๆ ก็มีบทบาทในการถ่ายทอดหรือสอนให้กับประชาชนทั้งโดยตรง คือ ศิลปะการแสดง และโดยอ้อม คือ ความรู้สอดแทรกอยู่ในการแสดงอีกด้วย การสอนในลักษณะนี้นอกจากจะเป็นการสอนถึงพฤติกรรมแล้ว ยังเป็นการถ่ายทอดระบบสัญลักษณ์อีกด้วย เมื่อวัฒนธรรมคือ ระบบสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยสัญชาตญาณ ก็ย่อมหมายความว่า วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มนุษย์ต้องเรียนรู้ และต้องมีการถ่ายทอดวัฒนธรรม การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด ก็คือการที่พ่อแม่สอนลูกว่า อะไรควรทำ ไม่ควรทำ ในสังคมไทยพ่อแม่สอนลูกให้ไหว้ผู้มีอาวุโสกว่า ผู้น้อยไม่ควรยืนคำศีรษะผู้ใหญ่ นอกจากนี้ การที่

แม่สอนให้ลูกทำอาหารไทย รู้จักแกงเผ็ด ตำน้ำพริก ก็เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยเช่นกัน การถ่ายทอดวัฒนธรรม ก็คือ การสอนให้คนรุ่นหลังรู้ถึงระบบสัญลักษณ์ของสังคม ซึ่งได้เคยมีการตกลงกันไว้ว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537, หน้า 4) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการถ่ายทอดวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดไปจะบังเกิดผล และสามารถนำไปใช้ประโยชน์เป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตของบุคคลได้มากนักน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับวิธีการและกระบวนการถ่ายทอดเป็นสำคัญ กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมมีมากมายหลายวิธี ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติ คุณลักษณะ ความรู้ ความสามารถที่แตกต่างกันออกไป ทั้งผู้ถ่ายทอดและผู้รับ การถ่ายทอดวัฒนธรรม ถ้าวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงไป การศึกษาต้องนำวัฒนธรรมใหม่มาถ่ายทอดแทนวัฒนธรรมเดิม นอกจากนี้ยังได้เสนอแนวความคิดไว้อีกว่า เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นมาจากมนุษย์ มิใช่เป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิด และก็มีใช้พฤติกรรมที่เป็นไปตามธรรมชาติด้วย แต่วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ได้มาจากการเรียนรู้ หรือเป็นพฤติกรรมที่ต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้เท่านั้น เช่น การร้องเพลง การร่าย การดำน การวาดรูป เป็นต้น ซึ่งเป็นวัฒนธรรมนั้นล้วนเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการเรียนรู้มาก่อน มิใช่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากสัญชาตญาณหรือเกิดเองตามธรรมชาติ เมื่อมนุษย์เกิดมาในสังคมใดแล้ว ย่อมต้องเป็นสมาชิกของสังคมนั้นโดยอัตโนมัติ และต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมนั้นด้วย ดังนั้น การเข้าใจวัฒนธรรมหรือวิถี

ชีวิตของสังคมนั้น ๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็น การเข้าใจวัฒนธรรมของสังคมที่เป็นวัฒนธรรมด้านวัตถุหรือด้านที่มีชีวิตก็ตาม ต้องกระทำได้โดยการเรียนรู้และเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอดหรือการให้การศึกษาโดยมนุษย์ด้วยกันเองเท่านั้น การถ่ายทอดวัฒนธรรมจึงเป็นกระบวนการทางสังคม ไม่ใช่เป็นกระบวนการทางชีวภาพ หรือเป็นการถ่ายทอดโดยทางสายเลือด เช่น บุคคลที่เกิดมาแล้วถ้าปล่อยให้ย่ำอยู่กับที่ตามธรรมชาติ ไม่มีการถ่ายทอด หรือการอบรมเกี่ยวกับวิถีความเป็นอยู่หรือวัฒนธรรมทางสังคมแล้ว ย่อมแน่ใจได้ว่า มนุษย์ผู้นั้นจะแตกต่างจากผู้อื่นอย่างมาก และไม่สามารถอยู่ได้ในสังคม ดังนั้นการถ่ายทอดวัฒนธรรมจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญทางสังคม

เหมราช เหมหงษา (2541) ศึกษาเรื่องวิวัฒนาการการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้: การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ กล่าวไว้ว่า การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์บอกเล่า มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาวิวัฒนาการการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 จนถึงปัจจุบัน และการศึกษาความรู้ในเชิงทฤษฎีและในเชิงปฏิบัติของกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ รวมทั้งกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการจากการวิเคราะห์ความรู้ในเชิงทฤษฎี และความรู้ในเชิงปฏิบัติของกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 ถึงปัจจุบันพบว่า ในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้ก่อกำเนิดดุริยางคศิลป์ (เอตทัคคะ) ทางการบรรเลงจะเข้ด้วยกันทั้งหมด 6 ท่าน ได้แก่ พระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์)

หลวงว่องจะเข้รับ (โต กมลวาทิน) นายชุ่ม กมลวาทิน นายสังวาลย์ กุลวัลย์ นายจ่าง แสงดาวเด่น และนายแสวง อภัยวงศ์ ดุริยางคศิลป์ทั้ง 6 ท่าน ได้ถ่ายทอดทักษะการบรรเลงจะเข้โดยตรงแบบการสอนอย่างไทยโบราณ คือ (1) วิธีการสอนแบบตัวต่อตัว (2) วิธีการสอนแบบฝึกจำ และ (3) วิธีการสอนแบบให้เลียนแบบครู โดยเกิดเป็นสายทางการถ่ายทอดด้วยกัน 2 สาย คือ (1) สายครูระดี วิเศษสุรการ และ (2) สายครูทองดี สุจริตกุล

จากการวิเคราะห์ความรู้ในเชิงทฤษฎีและในเชิงปฏิบัติของกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ สายครูระดี วิเศษสุรการ และสายครูทองดี สุจริตกุล พบว่า ครูระดี วิเศษสุรการ ได้ถ่ายทอดทักษะการบรรเลงจะเข้โดยตรงแบบ (1) การตรวจสอบพื้นฐานความสามารถของผู้เรียน (2) การปลูกฝังคุณธรรมของนักดนตรีไทย และ (3) วิธีการสอนแบบไทยโบราณ และครูทองดี สุจริตกุล ได้ถ่ายทอดทักษะทางการบรรเลงจะเข้แบบ (1) วิธีการสอนแบบไทยโบราณ (2) วิธีการสอนแบบการศึกษาอย่างเป็นทางการและ (3) การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของนักดนตรีไทย โดยแต่เดิมในสมัยโบราณมักนิยมให้เรียนรู้วิชาทฤษฎีจากให้ปฏิบัติจริง ซึ่งในปัจจุบันความรู้ในเชิงทฤษฎีและความรู้ในเชิงปฏิบัติที่นับเป็นสิ่งสำคัญเท่า ๆ กัน เพราะเหตุว่าความรู้ในเชิงปฏิบัติได้ถูกนำมาสร้างให้เกิดความรู้ในเชิงทฤษฎีขึ้น เมื่อการศึกษาอย่างเป็นทางการมีบทบาทต่อสังคมไทยมากขึ้น จากการวิเคราะห์กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ ในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการพบว่าวิวัฒนาการถ่ายทอดแบบการบรรเลงจะเข้ นั้นได้รับการอุปถัมภ์โดยตรง

จากสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะในสมัยรัชกาลที่ 6 ที่พระองค์ทรงใช้ศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพของนักดนตรีไทย อันส่งผลให้วิธีการถ่ายทอดการบรรเลงจะจะมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการจากเดิมตามแบบโบราณซึ่งเป็นวิธีการถ่ายทอดแบบตัวต่อตัวได้กลายเป็นวิชาการศึกษาในระบบอย่างสมบูรณ์แบบ ด้วยมีการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของระบบการศึกษาในยุคปัจจุบัน แต่ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ที่มีมาตั้งแต่โบราณยังได้ถูกนำมาใช้ในกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเชืออยู่ตลอดเวลา ดังที่ครูสุธารณ์ บัวท่ง ได้ถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้และกลวิธีต่าง ๆ ให้แก่ลูกศิษย์ทุกคนอย่างเสมอเหมือนและเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง จะต่างกันก็แต่เพียงการรับรู้ และฝีมือของลูกศิษย์แต่ละคนที่มีมากน้อยเพียงใด คุณลักษณะที่ดีของการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูยังคงมีบทบาทแฝงอยู่ในกระบวนการเรียนการสอน การบรรเลงจะเข้ อันก่อให้เกิดการขัดเกลาพฤติกรรมศิษย์ จนทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความซาบซึ้งแก่ตัวศิษย์ และเกิดพัฒนาการการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้สืบไป

เมื่อพูดถึงเครื่องดนตรีจะเข้ จะเข้เป็นเครื่องดนตรีในวงเครื่องสายไทยประเภทเครื่องดีดชนิดเดียว ที่ได้รับความนิยมเล่นกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ทั้งบรรเลงเดี่ยวและบรรเลงรวมวง สันนิษฐานว่าคงจะเล่นกันเป็นสามัญมาแล้วตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น ในแผ่นดินของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ และคงเป็นเครื่องดนตรีที่ได้รับความนิยมกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน จะเข้

เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงอยู่ในวงเครื่องสายไทย ตั้งแต่สมัยอยุธยา ดังที่ปรากฏในกฎหมายเตียรบาลข้อที่ 20 ว่า “. . . ร้องเพลงเรือเป่าปี่ เป่าขลุ่ย ดิดจะเข้ กระจับปี่ ตีโทน โห่ร้องนั้น . . .” จนถึงสมัยรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จะเข้จึงเข้าร่วมบรรเลงอยู่ในวงมโหรีคู่กับกระจับปี่ เมื่อมีคนหันมาดิดจะเข้มากขึ้น กระจับปี่จึงเสื่อมความนิยมลง จะเข้จึงเป็นเครื่องดนตรีที่มีบทบาทอยู่ในวงมโหรี โดยใช้บรรเลงเป็นเครื่องนำคู่ไปกับระนาดเอกและซอด้วง ดังที่ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2516, หน้า 16) สันนิษฐานว่า เครื่องดนตรีชนิดนี้เดิมทำเป็นรูปตัวจะเข้ เป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ เชื่อกันว่า คงได้แบบอย่างมาตั้งแต่สมัยขอมเรืองอำนาจ เมื่ออาณาจักรขอมหมดอำนาจลงแล้ว แต่เครื่องดนตรีชนิดนี้ก็ยังคงปรากฏแพร่หลายอยู่ในแถบอินโดจีน เช่น ไทย พม่า มอญ เขมร เป็นต้น

จะเข้เป็นเครื่องดนตรีที่มี 3 สาย โดยปกติสายนอกหรือสายเอกเป็นสายหลักในการดำเนินทำนอง เมื่อฟังการบรรเลงในวงเครื่องสายไทยหรือวงมโหรีจะพบว่า จะเข้สามารถบรรเลงประโยคเพลงในทางเสียงสูงที่สายเอกได้อย่างเต็มที่ ดังที่ พวงเพ็ญ รักทอง (2539, หน้า 47) ได้อธิบายไว้ว่า เหตุที่เป็นเช่นนั้นเพราะเสียงแรกของสายเอกเป็นเสียงเจ้าของทางเพียงออ แล้วมีเสียงที่สูงขึ้นเป็นลำดับถึงคู่ 12 การเปลี่ยนตำแหน่งนิ้วมาใช้สายกลางและสายลวดในการดำเนินทำนองก็เฉพาะเมื่อประโยคเพลงที่มีทำนองดำเนินลงมาในทางเสียงต่ำ แต่ในการบรรเลงในทางชาวที่เสียงเจ้าของทางอยู่ตรงกับเสียงฟา ทำให้เสียงที่สูงกว่าเสียงเจ้าของทางเหลือแค่ขั้นคู่ 9 ยังผลให้การดำเนินทำนองของจะเข้

ในทางชาวจีนต้องแปรผันไปจากเดิม เพราะประสบปัญหาน้ำท่วมในทางเสียงสูง จะขัดต้องหันมาบรรเลงในกลุ่มเสียงต่ำ ซึ่งทำให้จำเป็นต้องมีการแปรทางใหม่ คนที่จะดีดจะใช้นิ้ววงเครื่องสายปี่ชวาได้ต้องมีความคล่องตัวและมีจิตปฏิภาณเป็นพิเศษเช่นกัน ในการบรรเลงจะใช้นิ้ววงเครื่องสายปี่ชวา ยังคงมีบทบาทเป็นเครื่องดำเนินทำนองเป็นหลักของวง ซึ่งทำหน้าที่เหมือนฆ้องวงใหญ่ บรรเลงเสียงในระดับกลางและต่ำร่วมกับซออู้ เมื่อบรรเลงเพลงลูกล่อลูกขัดจะอยู่ในกลุ่มเครื่องนำ

สำหรับวงเครื่องสายไทยนั้นมนตรี ตราโมท (2538, หน้า 22) กล่าวว่า “วงเครื่องสายไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาพร้อมบริบูรณ์อยู่แล้ว คือ มีซอด้วง ซออู้ จะเข้ ขลุ่ย เป็นเครื่องบรรเลงทำนอง โทน ทับ และฉิ่ง เป็นเครื่องประกอบจังหวะ” และพัฒนาการมาจนถึงปัจจุบัน เป็นวงเครื่องสายไทยเครื่องเดี่ยว วงเครื่องสายไทยเครื่องคู่ และจะเข้ก็เป็นเครื่องดนตรีบรรเลงนำและเป็นเครื่องดนตรีหลักในการดำเนินทำนองโดยจะดำเนินทำนองด้วยวิธีเก็บและสอดแทรกกับเครื่องดำเนินทำนองอื่น ๆ และแยกลีลาบ้างอยู่ในวงเครื่องสายไทยประเภทต่าง ๆ

ในปัจจุบันดนตรีไทยมีวงดนตรีหลัก ๆ ที่แบ่งออกได้ 3 ประเภท คือ วงเครื่องสาย วงปี่พาทย์ และวงมโหรี ส่วนเครื่องดนตรีไทยก็แบ่งโดยถือเอาการกำเนิดเสียงเป็นหลัก โดยแบ่งได้ ดังนี้

1. เครื่องดนตรีประเภทเครื่องดีด เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของสายหรือวัตถุที่ขึงตึงและการใช้นิ้วกด

2. เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสี เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของสาย เมื่อนำมาคันชักที่มีหางมาสีหรือถูกัน

3. เครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของการตีลงวัตถุ ซึ่งจะต้องมีการกระทบกัน

4. เครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า เสียงเกิดจากการเป่าลมออกจากปาก

ความเป็นมาของเครื่องดนตรีไทยแต่ละประเภทนั้น จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์บ่งชี้ว่าเครื่องดนตรีอยู่คู่กับมนุษยชาติมาตั้งแต่ครั้งโบราณกาล โดยมีการพบเครื่องดนตรีประเภทตีซึ่งทำด้วยหิน เช่น ระนาดหิน หรือเครื่องเป่า เช่น ขลุ่ย ที่ทำจากกระดูกสัตว์ เป็นต้น ดนตรีถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความละเอียดอ่อน งดงาม และมีคุณค่า

เรณู โกศินานนท์ (2540, หน้า 10) ได้กล่าวถึงจะเข้ไว้ว่า จะเข้ เป็นเครื่องดีดที่ได้ดัดแปลงแก้ไข วิวัฒนาการมาจากพิณ โดยได้ประดิษฐ์ให้นั่งดีดได้สะดวกและให้ไพเราะยิ่งขึ้น โดยเหตุที่แต่เดิมนั้นตัวพิณทำเป็นรูปร่างอย่างจะเข้ จึงเรียกเครื่องดนตรีชนิดนี้เพียงสั้น ๆ ว่า จะเข้ ไทยเรารู้จักเล่นจะเข้มาตั้งแต่สมัยเริ่มแรกตั้งกรุงศรีอยุธยา แต่เพิ่งนำเข้ามาผสมวงเครื่องสายและวงมโหรีเมื่อสมัยรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจะเข้เป็นเครื่องดนตรีที่เหมาะสมสำหรับเดี่ยวก็ได้ ในสมัยปัจจุบัน จะเข้ นับว่าเป็นเครื่องดนตรีที่คุ้นหูคุ้นตาชนิดหนึ่ง มีกระแสเสียงก้องกังวานและไพเราะเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในวงการดนตรีไทยโดยทั่วไป

ราชบัณฑิตยสถาน (2540, หน้า 10) ได้ให้ความหมายของคำว่า “จะเข้” ไว้ดังนี้ จะเข้ เป็นเครื่องดนตรีที่วางตามแนวนอน ทำด้วยไม้ท่อนขุดเป็นโพรงอยู่ภายใน นิยมใช้แกนขนุน เพราะให้เสียง

กังวานดี ด้านล่างเป็นพื้นไม้ โดยมากใช้ไม้ฉำฉา เจาะรูไว้ให้เสียงออกดีขึ้น มีเท้าอยู่ตอนหัว 4 เท้า ตอนท้าย 1 เท้า รวมเป็น 5 เท้า มี 3 สาย คือ สายเอก (เสียงสูง) สายทุ้ม (เสียงกลาง) ทำด้วยเอ็น หรือไหม และสายลวด (เสียงต่ำ) ทำด้วยลวด ทองเหลือง ทั้งสามสายซึ่งจากหลักผ่านโตะ (กล่องทองหรือกลวง) ไปพาดกับกล่องและสอดลง ไปพันกับก้านลูกบิดสายละลูก ซึ่งมักนิยมทำด้วย ไม้หรือาง โตะนี้ทำหน้าที่ขยายเสียงของจะเข้ให้คม ชัดขึ้น และมีส่วนช่วยทำให้เกิดเสียง อย่างที่เรียกว่า “กินเหน” โดยต้องสอดขึ้นไม้ไผ่เล็ก ๆ แบน ๆ เข้าไป ระหว่างสายจะเข้และผิวด้านบนของโตะให้พอดี ได้ส่วนกันด้วย ระหว่างรางด้านบนกับสายจะเข้ จะมีชิ้นไม้เล็ก ๆ ทำเป็นสันหนา เรียกว่า “นม” หรือ “ฐาน” จำนวน 11 นม หรือ 11 ฐาน วางเรียง ไปตามแนวยาวเพื่อให้รองรับการกดจากนิ้วมือ ขณะที่บรรเลง นมนี้จะมีขนาดสูงต่ำลดหลั่นกันไป นมที่ทำให้เกิดเสียงสูงจะอยู่ก่อนไปทางด้านหัว ของจะเข้ หรือทางด้านขวามือของผู้บรรเลง เวลา ดัดใช้ไม้ที่ทำด้วยงาหรือเขาสัตว์กลึงเป็นท่อนกลม และมีปลายเรียวแหลมมนปิดสายไปมา ไม้ดัดนี้ จะต้องพันติดกับนิ้วชี้ของมือขวาให้แน่นขณะที่ ทำการบรรเลง ส่วนมือซ้ายใช้สำหรับกดนิ้วลงบน สายจะเข้กดจากนมไปข้างซ้ายนิดหน่อยเพื่อเปลี่ยน ให้เกิดเสียงสูงต่ำตามต้องการ

พูนพิศ อมาตยกุล (2527, หน้า 5) กล่าวถึง ความเป็นมาของจะเข้ในหนังสือเรื่อง ดนตรีวิจักษ์: ความรู้เรื่องดนตรีไทยเพื่อความชื่นชม ไว้ดังนี้ จะเข้ เป็นเครื่องดีดที่วางราบไปตามพื้น เวลานั้นดีดขวาง กับตัวจะเข้ มีสามสาย เสียงไพเราะ และมีเทคนิค การดีดมากมายหลายแบบ ชวนให้เกิดความน่าฟัง

เป็นอย่างยิ่ง เดิมใช้เล่นเดี่ยว เพิ่งจะนำมาประสม เป็นวงในสมัยรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์นี้เอง เป็นเครื่องดนตรีที่นิยมเดี่ยวเพลงอวดฝีมือนักดนตรี ปัจจุบันใช้แพร่หลายมาก เพลงที่นิยมเดี่ยวจะเข้ ได้แก่ ลาวแพน จีนขิมใหญ่ เขมรปี่แก้วทางสักรา กราวโน นกขมิ้น และสุดสงวน เป็นต้น นักดีดจะเข้ ฝีมือดีในอดีตที่ถึงแก่กรรมไปแล้วมีหลายท่าน อาทิ พระราชยาเจ้าดารารัศมี เจ้าบัวชุม ณ เชียงใหม่ ครูสังวาล กุลวัลย์ หลวงว่องจะเข้รับ นายจ่าง แสงดาวเด่น ครูละเมียด จิตตเสวี (นางสนธิ บรรเลงการ) ครูแสง อภัยวงศ์ ครูระติ วิเศษสุรการ (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) ครูทองดี สุจริตกุล (ปัจจุบัน เสียชีวิตแล้ว) ครูนิภา อภัยวงศ์ (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) ครูปรกรณ์ รอดช้างเผื่อน ครูสุธารณ บัวทั้ง และ ครูสุวัฒนา แสงทับทิม (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) เป็นต้น

ศิลปินที่เชี่ยวชาญและมีชื่อเสียงในด้าน การบรรเลงจะเข้ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์นั้นมี มากมายหลายท่าน เช่น ในสมัยรัชกาลที่ 5 ผู้ที่ ถือว่ามีชื่อเสียงในฝีมือการบรรเลงจะเข้ ได้แก่ พระราชยาเจ้าดารารัศมี เจ้าบัวชุม เจ้าบุญป็น เป็นต้น แต่หลักฐานสำคัญที่เกี่ยวกับนักจะเข้ อย่างเป็นทางการ คือ หลักฐานที่ปรากฏในทะเบียน ข้าราชการของกรมมหรสพในรัชสมัยของพระบาท สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ซึ่งปรากฏนามศิลปินในราชสำนักที่ได้รับพระราชทาน บรรดาศักดิ์ท่านหนึ่งนามว่า “หลวงว่องจะเข้รับ (โต กมลวาทิน)” ท่านได้ศึกษาวิธีการดีดจะเข้มาจาก โบราณจารย์และเป็นศิษย์คนหนึ่งของพระยาประสาน-ดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) เจ้ากรมพิณพาทย์หลวง มีฝีมือดีจนได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์

“หลวงว่องจะเข้รับ” ต่อมาท่านได้ถ่ายทอดวิชาการดีดจะเข้ให้กับครูชุม กมลวาทีน ผู้เป็นน้องชาย และครูจ่าง แสงดาวเด่น ลูกศิษย์คนสำคัญที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นนักดีดจะเข้ฝีมือดีมากที่สุดคนหนึ่งของวงเครื่องสายราชสำนักรัชกาลที่ 6 และรัชกาลที่ 7 นอกจากนี้ ยังมีนักดีดจะเข้ฝีมือดีอีกหลายท่าน อาทิ ครูแสวง อภัยวงศ์ ที่ได้รับการยกย่องและยอมรับในฝีมือ ต่อมาท่านได้ถ่ายทอดวิชาการดีดจะเข้ให้ครูระติ วิเศษสุรการ จนมีความสามารถและได้รับยกย่องว่าเป็นนักดีดจะเข้หญิงฝีมือเอกของประเทศ นอกจากนี้ ในยุคเดียวกับครูระตินั้นก็ยังมีมือจะเข้ที่มีชื่อเสียงอีกหลายท่าน เช่น ครูทองดี สุจริตกุล ครูนิภา อภัยวงศ์ ครูแอบ ยุวณวนิช นางมหาเทพ-กษัตริย์สมุห (บรรเลง สาคกริก) เป็นต้น และในยุคต่อมา ครูจะเข้ที่มีชื่อเสียง เช่น ครูสุรารณ บัวทั้ง ครูปรกรณ์ รอดช้างเผื่อน ครูสหรัฐ จันทรเฉลิม ครูศิวิศิษฐ์ (ปัญญา) นิลสุวรรณ และครูศกรินทร์ สุปญญ เป็นต้น (ศกรินทร์ สุปญญ, 2533, หน้า 74-76)

นักดนตรีจะเข้ในยุคปัจจุบัน อาทิ รองศาสตราจารย์ณรงค์ เขียนทองกุล อาจารย์ ดร.ดุขุ์ สว่างวิบูลย์พงศ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ข้าม พรประสิทธิ์ อาจารย์อภิรักษ์ พงษ์ลือเลิศ เป็นต้น

ศกรินทร์ สุปญญ (2533, หน้า 66-70) ได้จำแนกผู้เชี่ยวชาญจะเข้ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ แบ่งออกเป็นสองสาย คือ (1) สายตรง คือ ต่อจะเข้กันมาโดยตรงจากครูจะเข้สมัยโบราณ และ (2) สายรอง คือ เป็นผู้รู้มาก หรือต่อจะเข้มาจากครูปี่พาทย์โบราณ และจะอธิบายรายละเอียดตามนี้

1. สายตรง

1.1 ครูหลวงว่องจะเข้รับ (โต กมลวาทีน)

เป็นนักดนตรีที่มีชื่อเสียงในสมัยรัชกาลที่ 6 ซึ่งรับราชการในกรมพิณพาทย์หลวง ประจำอยู่ในวงข้าหลวงเดิม มีความสามารถมากจนได้รับบรรดาศักดิ์และราชทินนามว่า หลวงว่องจะเข้รับ มีลูกศิษย์ที่มีความสามารถต่อมา คือ ครูจ่าง แสงดาวเด่น

1.2 ครูชุม กมลวาทีน เป็นพี่น้องกับครูหลวงว่องจะเข้รับ และพระสรเพลงสรวง ได้เข้าไปสอนในวังของขุนพระจรัสสุตา ซึ่งเป็นผู้ดีดจะเข้ได้ไพเราะ และสามารถถ่ายทอดเพลงให้ศิษย์ได้เป็นอย่างดี โดยดูจากเขาวนปัญญาของศิษย์ที่ทำได้ และคิดทางเพลงต่อให้ศิษย์ให้เหมาะสมกับวิธีการบรรเลงและฝีมือศิษย์ ทำให้ศิษย์แต่ละคนมีลักษณะเด่นกันไปคนละอย่าง ท่านมีลูกศิษย์ที่มีชื่อเสียงในปัจจุบัน คือ ครูระติ วิเศษสุรการ และครูทองดี สุจริตกุล

1.3 ครูสังวาล กุลวัลกี เป็นครูเก่า มีทางจะเข้และกลอนเพลงแบบเก่า ฟังแปลกหูไปอีกแบบ ท่านมีลูกศิษย์ที่มีชื่อเสียงมาก คือ ครูแสวง อภัยวงศ์ และครูแอบ ยุวณวนิช ทั้งครูระติ วิเศษสุรการ ก็เคยเป็นศิษย์ท่านตอนที่ท่านสอนอยู่ที่สโมสรของกระทรวงกลาโหม

1.4 ครูจ่าง แสงดาวเด่น เป็นศิษย์ของหลวงว่องจะเข้รับ ดีดจะเข้หนัก และลงไม้ดีดลึก ทำให้เสียงจะเข้หนักแน่น รับราชการในสมัยรัชกาลที่ 6 เช่นกัน ลูกศิษย์ท่านที่มีชื่อเสียงมาก และมีวิธีดีดใกล้เคียงกับท่านคือครูระติ วิเศษสุรการ

1.5 ครูแสวง อภัยวงศ์ เป็นศิษย์ของครูสังวาลโดยตรง และได้ต่อเพลงเพิ่มเติมกับ ครูฟุ้ง ศรีวิจารณ์ และครูหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เป็นครูจะเข้ที่มีไหวพริบและ

ดีดจะเข้ได้ไหมดีก มีทางเพลงที่พิสดาร ไพเราะ และโลดโผน ท่านเป็นคนที่มีมานะพยายามในการฝึกซ้อม โดยครูนิภา อภัยวงศ์ ภรรยาของท่านเล่าให้ฟังว่า ครูแสวงจะไล่จะเข้ทุกเช้า โดยจุดเทียนไว้ ถ้าเทียนยังไม่หมด 2 อดกลี ท่านจะไม่เลิกติดเตี๊ยะขาด ท่านมีลูกศิษย์ที่สำคัญ คือ ครูระติ วิเศษสุการ

1.6 ครูแอบ ยุณวนิช เป็นศิษย์ของครูสังวาล และได้ต่อเพลงเพิ่มเติมจากครูจางวางทั่ว พาทยโกศล ขุนเจริญดนตรีการ และครูเฉลิม บัวทั้ง ท่านเป็นคนดีดจะเข้ไหว และมีทางเพลงโบราณ น่าฟัง ลูกศิษย์ส่วนใหญ่ของท่านจะเคยเรียนที่โรงเรียนสตรีวัดระฆัง และโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย เพราะท่านเคยเป็นครูสอนอยู่ที่นั่น จนตลอดชีวิตของท่าน

1.7 ครูระติ วิเศษสุการ เป็นศิษย์ของครูสังวาล ครูชุ่ม กมลวาทิน ครูจ่าง แสงดาวเด่น และครูแสวง อภัยวงศ์ ท่านเป็นคนดีดจะเข้ที่มีลีลาดีดจะเข้เป็นของตนเอง คือ ดีดจะเข้ได้รวดเร็วอย่างครูแสวง แต่มีความหนักแน่นและชัดเจนอย่างครูจ่าง ทั้งยังมีความหวานแบบครูชุ่ม ลูกศิษย์ของท่านส่วนมากเป็นนิสิต นักศึกษาตามสถาบันต่าง ๆ

1.8 ครูทองดี สุจริตกุล เป็นศิษย์ของครูชุ่ม กมลวาทิน และพระสรเพลงสรวง ดีดจะเข้ได้ไพเราะนิ่มนวล มีความหวาน และกรอไม้ดีดได้ละเอียด รับราชการอยู่ที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร ลูกศิษย์ของท่านส่วนมากจึงเป็นนักเรียนของวิทยาลัยนาฏศิลป์

2. สายรอง

2.1 ครูละเมียด จิตตเสวี เป็นคนซื่อ แต่มีความรู้รอบตัว และสามารถดีดจะเข้ได้อย่างไพเราะ น้ำเสียงจะเข้หนักแน่น แต่อ่อนหวาน

ท่านสมรสกับขุนสนธิบรรเลงการ (จง จิตตเสวี) น้องชายของพระยาภูมิเสวิน ได้เป็นนางสนธิบรรเลงการ ท่านมีลูกศิษย์ส่วนมากอยู่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่านเคยอัดแผ่นเสียงไว้หลายแผ่น ทั้งเพลงหมู่ และเพลงเดี่ยว ซึ่งปัจจุบันจะหาใครดีดจะเข้้ำน้ำเสียงเหมือนท่านได้ยากมาก

2.2 ครูทิพย์ ปิยะมาน เป็นครูจะเข้ที่มีความสามารถรอบตัว เป็นทั้งครูร้องและครูเครื่องมืวงดนตรีของท่านเอง ดีดจะเข้ได้ไพเราะ มีลูกศิษย์ส่วนใหญ่อยู่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพราะท่านเคยสอนอยู่ที่นั่น

2.3 ครูประคอง ประไพลักษณ์เป็นคนดีดจะเข้ไหว ไม่ทราบว่าเป็นศิษย์ผู้ใด แต่เคยอัดแผ่นเสียงครั้งไว้หลายเพลง เช่น กราวโน ลาวแพน จินฉิมเล็ก โป๊ยกังเหล้ง ท่านเคยรับราชการอยู่กับครูระติ วิเศษสุการ ที่กรมประชาสัมพันธ์

2.4 ครูประคอง พุ่มทองสุข (เปลี่ยนชื่อเป็น ครูนิภา อภัยวงศ์) เป็นครูร้อง และครูซอที่มีชื่อเสียง ทั้งยังดีดจะเข้ได้ดีหาตัวจับยาก ท่านเคยถวายตัวรับใช้ในวังของพระสุจริตสุตา และเป็นหัวหน้าวงดนตรีนารีนศรีสุมิตรของพระสุจริตสุตาด้วย ท่านเป็นบุตรของครูหรั่ง พุ่มทองสุข ซึ่งเป็นครูดนตรีที่มีชื่อเสียงมากในสมัยนั้น ครูนิภาฝึกกลอนเพลงที่แปลกไปกว่าครูท่านอื่น แต่มีความไพเราะ ทั้งยังดีดจะเข้ได้นุ่มนวล และคิดทางเพลงได้เป็นอย่างดี ท่านสมรสกับครูแสวง อภัยวงศ์ ซึ่งเป็นนักจะเข้ที่หาตัวจับยาก เล่นกัน ทำให้ทางเพลงของครูนิภาหลากหลาย ท่านมีลูกศิษย์ลูกหามากมาย โดยเฉพาะนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ท่านเคยสอนอยู่ ท่านมีวงดนตรีของตัวเองบรรเลงตามที่ต่าง ๆ คือ วง “ส. สุรางคศิลป์”

2.5 ครูบรรเลง ซาคริก (นางมหาเทพ กษัตริสมุท) เป็นบุตรของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปะบรรเลง) และยังเป็นศิษย์ของบิดาท่านด้วย ท่านได้ทางจะเข้ทั้งทางเดี่ยวและหมู่มาจากบิดาของท่าน ท่านเป็นทั้งนักร้องและนักดนตรี จึงทำให้กว้างขวางทางดนตรี

ครูสุธารณ์ บัวทั้ง เป็นนักดนตรีจะเข้ที่มีชื่อเสียง มีฝีมือเป็นที่ยอมรับในวงการดนตรีไทย และสามารถบรรเลงเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว เป็นที่รู้จักในวงการดนตรีไทยด้านเครื่องสายไทยท่านหนึ่ง เริ่มเรียนดนตรีไทยตั้งแต่อายุ 7 ปี ได้ต่อเพลงจากบิดา คือ ครูเฉลิมบัวทั้ง (ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง ดนตรีไทย ประจำปี พุทธศักราช 2529) ครูสุธารณ์บัวทั้ง มีภูมิลำเนาเดิม อยู่บริเวณวัดศรีราชูราษฎร์ จังหวัดนนทบุรี ต่อมาได้ย้ายมาอยู่บริเวณวัดนครอินทร์ จังหวัดนนทบุรี ครูเกิดมาในครอบครัวของนักดนตรีไทย โดยเริ่มจากเรียนขับร้องเพลงไทยเป็นอันดับแรก เมื่อร้องเพลงได้พ่อจึงพาออกงานกับที่บ้าน ไปร้องเพลงตามงานต่าง ๆ ระหว่างที่เรียนขับร้องนั้น ได้เรียนเครื่องดนตรีต่าง ๆ ในวงปี่พาทย์บ้าง ส่วนมากอาศัยวิธีครูพักลักจำจากคนที่มาเรียนกับพ่อ คือ ครูเฉลิม บัวทั้ง ซึ่งเป็นครูดนตรีไทยที่นักดนตรีไทยรู้จักกันเป็นอย่างดีในด้านฝีมือการบรรเลงและการประพันธ์เพลงไทย

ด้านผลงานการบรรเลงจะเข้ขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2535 ครูสุธารณ์ บัวทั้ง ได้เข้าร่วมบรรเลงจะเข้กับนักดนตรีที่มีชื่อเสียงหลายท่าน เช่น คุณเทวัญ ทรัพย์แสนยากร ครูจำเนียร ศรีไทยพันธ์ ครูวรยศ สุขสายชล คุณชัยยุทธ โตสง่า คุณณรงค์ฤทธิ์ โตสง่า คุณเรืองเดช พุ่มไสว คุณพิทยา

โพธิตาปนระ คุณวิทยา ปานพุ่ม คุณวรฤทธิ์ เล่ห์วิสุทธิ์ ในนามวงกังสดาล เป็นลักษณะของดนตรีร่วมสมัยแนว Fusion Jazz ซึ่งถือว่าเป็นมิติใหม่ของวงการดนตรีไทย โดยเฉพาะการสร้างสร้งงานร่วมกันระหว่างนักดนตรีอาวุโสและนักดนตรีรุ่นใหม่ ซึ่งต่อมาได้เติบโตในวงการเพลงร่วมสมัยและสร้างสรรค์ผลงานออกมาอีกอย่างต่อเนื่อง โดยมี คุณอัมพร จักกะพาก หรือ คุณอ้อด เป็นผู้บริหารงาน การได้ร่วมงานกับวงกังสดาล ถือว่าเป็นผลงานอีกชิ้นหนึ่งที่สร้างชื่อเสียงให้กับครูและได้มีโอกาสได้เดินทางไปเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศหลาย ๆ ประเทศ และได้รับร่วมบรรเลงจะเข้ในการประกวดวงเครื่องสายไทยในนาม วงว้ยหวาน เมื่อปีพุทธศักราช 2530 ได้รับรางวัลชนะเลิศถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และยังได้รับเกียรติให้บรรเลงจะเข้หน้าที่นั่ง และมีผลงานการประพันธ์เพลงเดี่ยวจะเข้ไว้หลายเพลง เช่น เพลงนกขมิ้น เพลงสุดสงวน เพลงสารถี เป็นต้น อีกทั้งยังเป็นครูผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ทางด้านดนตรีไทยให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน อาทิ เช่น ชมรมดนตรีไทย วังण्याไท โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชมรมดนตรีไทย กระทรวงการต่างประเทศ เป็นต้น รวมไปถึงประชาชนทั่วไปที่สนใจที่จะศึกษาดนตรีไทยอีกด้วย

จากที่กล่าวมาทั้งหมดแสดงให้เห็นว่าปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อศาสตร์ทางด้านดนตรีไทยนั้น ก็คือ ศิลปิน หรือครู ซึ่งเป็นแหล่งรวมองค์ความรู้ทางด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ

ครูซึ่งเป็นผู้สร้างสรรค์ผลงานอันทรงคุณค่ามากมาย สืบทอดและถ่ายทอดสู่รุ่นต่อไป

กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ของครูสุธารณ์ บัวทั้ง

วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีไทยหรือกระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีไทยนั้น เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่ง และอาจถือได้ว่าเป็นศิลปะในการศึกษาวิชาศิลปดนตรีไทยมาตั้งแต่ในอดีต กล่าวคือ การถ่ายทอดดนตรีไทยในอดีตนั้นมีรูปแบบการถ่ายทอดในลักษณะของบ้านดนตรีที่ผู้เรียนต้องฝากตัวเข้าเป็นศิษย์ อาศัยพำนักในบ้านครู และคอยดูแลปรนนิบัติครูเพื่อแลกความรู้ ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจึงขึ้นอยู่กับอารมณ์และความพอใจของผู้สอนด้วย ประการหนึ่ง การศึกษาเน้นที่การท่องจำ ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ในวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีไทย โดยไม่มีการใช้ตัวโน้ตในการจดจำทำนองเพลงต่าง ๆ ให้ความสำคัญในเรื่องของความตั้งใจในการศึกษาเล่าเรียนและความอดทนในการฝึกฝนเพื่อให้เกิดทักษะในการบรรเลงที่เชี่ยวชาญ มีกระบวนการถ่ายทอดเรื่องคติความเชื่อ วิถีชีวิต และการปฏิบัติตัวให้เหมาะสมในฐานะนักดนตรีและความเป็นคนไทยแก่ศิษย์ให้เรียนรู้ไปพร้อมกัน พฤติกรรมและกระบวนการถ่ายทอดของผู้สอนหรือที่นักดนตรีไทยมักนิยมเรียกว่า “ครู” ที่ถ่ายทอดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน หรือ “ศิษย์” ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า จึงเป็นศิลปะเฉพาะตัวของผู้สอน ที่จะมีลีลาหรือกลยุทธ์ในการสอนที่แตกต่างกันออกไป เป็นต้น

กระบวนการถ่ายทอดความรู้การบรรเลง

จะเข้าของครูสุธารณ์ บัวทั้ง สามารถสรุปได้เป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ตรวจสอบและวัดระดับความรู้ การรับรู้ ความแตกต่างของระดับความรู้ของผู้เรียนแต่ละคน นั้น ถือเป็นสิ่งแรกที่สำคัญต่อกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของผู้สอนเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้เข้าใจถึงความแตกต่างของผู้เรียนและใช้ความแตกต่างดังกล่าวเป็นพื้นฐานในการถ่ายทอดความรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียน ดังนั้น การรับทราบข้อมูลพื้นฐานด้านทักษะความชำนาญของผู้เรียน จึงเป็นวิธีการแรกที่ครูสุธารณ์ บัวทั้ง จะใช้ในการทำความเข้าใจกับลูกศิษย์ของครู โดยการตรวจสอบและวัดระดับความรู้กันจะมี 2 วิธีด้วยกัน คือ

1.1 การสอบถาม ถือเป็นการสร้าง ความสัมพันธ์และความเป็นกันเองระหว่างครูกับลูกศิษย์ เพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน ครูจะถามเกี่ยวกับบทเพลงต่าง ๆ ที่ควรจะได้ หรือบทเพลงที่ใช้สำหรับการไล่จะเข้ เป็นต้น

นอกจากการสอบถามด้านความสามารถทางด้านการบรรเลงจะเข้แล้ว ครูยังสอบถามถึงประวัติทางด้านการเรียนจะเข้ว่า เคยเรียนจะเข้มาจากที่ใด ครูท่านใดเป็นผู้ฝึกสอน เหตุใดจึงมาฝากตัวเป็นลูกศิษย์ขอเรียนกับครู การพูดคุยซักถามเรื่องเหล่านี้จะช่วยให้ท่านได้เห็นถึงเจตนารมณ์ที่ศิษย์มีต่อตัวครูและสามารถทำให้ครูมองเห็นถึงอุปนิสัยใจคอของศิษย์ได้อีกด้วย

“กว่าจะได้เรียนกับครูจริงจังนานมาก ครูถามโน่นนี่ เรียนกับใคร เรียนเพลงอะไรมาบ้าง เรียนดนตรีมานานแล้วหรือยัง ไหนลองดีดเพลงนี้ให้ครูดูซิ ดีดเพลงนั้นได้มั๊ย กว่าจะได้เรียนจริง ๆ กินเวลาไปเกือบเดือน ครูต้องถามให้แน่ใจ

ไว้ใจซะก่อน ถึงจะเริ่มต่อเพลงแรกให้” (ช่อทิพย์ ภูมิณี, 2563)

1.2 การปฏิบัติ การให้ผู้เรียนปฏิบัติให้ดู ถือเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะทำให้ครูเห็นถึงระดับความสามารถของผู้เรียน เห็นข้อบกพร่องเพื่อการแก้ไขให้ถูกต้อง

2. การทำตามแบบหรือเลียนแบบครู การสอนแบบให้ทำตามแบบหรือเลียนแบบครู เป็นวิธีการสอนซึ่งครูจะทำให้ดูทีละวรรค ทีละตอน อย่างเช่น การฝึกเทคนิค กลวิธีพิเศษต่าง ๆ เช่น การติดสับด การติดขี้ การติดตบสาย การติดกระทบสายลวด ฯลฯ เทคนิคเหล่านี้ ครูจะทำให้ลูกศิษย์ดูอย่างชัดเจนให้เห็นรายละเอียดทั้งการใช้นิ้ว และการใช้ไม้ดีด พร้อมกับอธิบายหลักการ และเหตุผลของการบรรเลงเทคนิคต่าง ๆ จากนั้นครูจะให้ลูกศิษย์ทำตาม ทำซ้ำๆ จนเกิดความชำนาญ

“เวลาเราสอนเค้า เราก็ต้องเล่นให้เค้าดูด้วย นอยปากอย่างเดียวเค้าไม่รู้หรอก มันต้องให้เห็นมือไม้ ใช้ไม้ดีดยังไง เดินไม้ดีดเข้าออก ถ้าไม่ต่อมือจากครูไปจริง ๆ แล้วเนี่ย เสียงที่ออกมา มันก็ได้นะ แต่มือไม่เหมือน เหมือนฟังจากเทป แล้วก็มาติด เพลงที่ครูต่อให้ ลูกศิษย์ 2 คน บางที่ยังต่อคนละอย่างนะ คนไหนฝีมือดีหน่อยก็เอายาก ๆ ไป คนไหนยังไม่แข็งแรง เราก็ให้เค้าเล่นง่าย ๆ ไปก่อน เดี่ยวเค้าจะถอดใจซะก่อน พอติดได้ดีแล้ว ก็จะหัดให้คิดทางเพลงเอง แล้วมาติดให้เราดู เราก็ค่อย ๆ สอนเค้าไป” (สุรารณ บัวทั้ง, 2563)

ลักษณะการสอนแบบนี้ครูอธิบายว่ามีใช่เป็นการปิดกั้นทางด้านความคิดของลูกศิษย์แต่อย่างใด แต่หากเป็นไปเพื่อรักษาแบบแผนที่ดีควรยึดเอาไว้สำหรับการบรรเลงจะเข้า ซึ่งในขั้นตอนนี้

ครูจะคอยสังเกตในส่วนที่ควรแก้ไขปรับปรุงให้กับลูกศิษย์อย่างใกล้ชิด และเอาใจใส่ เช่น การเดินนิ้วถูกต้องหรือไม่ สบดอย่างไร ขยี้อย่างไร จึงจะถูกต้องและเหมาะสม ครูจะประเมินโดยการให้ลูกศิษย์ปฏิบัติให้ดูเป็นรายบุคคลเพื่อให้เห็นรายละเอียดและข้อบกพร่องของการดีดอย่างชัดเจน เพื่อการแก้ไขอย่างถูกต้อง

3. การทำเองโดยไม่มีแบบแผน ลักษณะการถ่ายทอดความรู้วิธีนี้ เป็นการเปิดโอกาสให้ลูกศิษย์ได้แสดงความคิด และความสามารถของตนเอง ครูจะให้ลูกศิษย์ได้คิดประดิษฐ์ทางเพลงที่ลูกศิษย์อยากจะบรรเลงแล้วให้บรรเลงให้ดูด้วยความคิดว่า ผลงานทางด้านศิลปะนั้น ไม่มีสิ่งใดที่ถือว่าถูกต้องที่สุด เพราะแต่ละคนมีความชอบและความถนัดไม่เหมือนกัน การที่จะเอาความคิดของคนอื่นมาตัดสินกระบวนการในการสร้างงานของอีกคนหนึ่งนั้นเป็นวิธีการที่ไม่ถูกต้องนัก เพราะศิลปินเองเท่านั้นจะเป็นผู้ที่บอกได้ว่าสิ่งใดเหมาะสมสำหรับเขาในลักษณะของการสอนที่ให้ลูกศิษย์มีทางเลือกและคิดประดิษฐ์ทางตามที่ตนเองสนใจนี้จะทำให้ลูกศิษย์มีความสนใจที่จะต่อเพลงนั้น ๆ จนจบ และลูกศิษย์จะเกิดความภูมิใจที่ได้คิดประดิษฐ์ทางขึ้นมาเอง รู้สึกมีส่วนร่วมในการสร้างผลงานขึ้นมา โดยในการเปิดโอกาสในการสร้างทำนองนั้น ครูจะมีขอบเขตและข้อคิดให้แก่ลูกศิษย์เพื่อให้เป็นแนวทางเสมอ

“ครูต่อเพลงนี้ให้แล้ว พอเล่นได้เป็นที่พอใจของครู ครูก็จะบอกให้เราคิดทางเพลงเองให้ลองทำ ลองคิด ไม่เคยว่าว่าทำแบบนี้แล้วไม่ถูก ไม่ใช่ เปิดโอกาสให้ลูกศิษย์ทุกคนได้คิด ไม่ใช่ว่าทางเพลงที่ครูทำจะเพราะ หรือจะถูกไปเสียทั้งหมด

ครูสอนเสมอให้คิดเอง ทำเอง สมองจะได้พัฒนาไปเรื่อย ๆ เพลงการต่าง ๆ จะได้ไม่สูญหาย อย่ายึดแบบเดิม ๆ เปลี่ยนบ้าง” (เสลภูมิ ไพเราะ, 2563)

4. ฝึกให้เกิดความชำนาญ กระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ครูสุธารณ์ บัวทั้ง มักจะเน้นย้ำกลับลูกศิษย์เสมอว่า การที่จะประสบความสำเร็จในการเป็นนักดนตรีไทยนั้น สิ่งสำคัญอยู่ที่การฝึกฝนการไปฝากตัวเป็นลูกศิษย์กับครูที่มีชื่อเสียง มีความสามารถมากเพียงใด แต่ผู้เรียนไม่มีการฝึกฝนตนเองให้เกิดความชำนาญ ก็ไม่สามารถที่จะประสบความสำเร็จในการเป็นนักดนตรีไทยได้เหมือนอย่างครูที่เราเข้าไปฝากตัวเป็นลูกศิษย์ได้

“หลัก ๆ ที่ครูให้ฝึกคือ ให้การบ้าน ต้องมีแบบฝึก มีการบ้านทุกครั้ง ให้เด็กกลับไปซ้อมไปท่องเราต้องมี ไม่งั้นฝีมือมันไม่พัฒนาขึ้น” (สุธารณ์ บัวทั้ง, 2563)

นอกจากการฝึกฝนจะทำให้เกิดการพัฒนาด้านฝีมือและแม่นยำเพลง ซึ่งเป็นประโยชน์ที่จะได้ทางตรงแล้ว การฝึกฝนจนเกิดความชำนาญนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความมีวินัยของนักดนตรี ที่มีความเพียรพยายาม อุตสาหะในการฝึกซ้อมจนเห็นเป็นที่ประจักษ์และได้รับการยอมรับจากนักดนตรีทั่วไป

5. การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม กระบวนการนี้จากการศึกษาสังเกตกระบวนการถ่ายทอดความรู้การบรรเลงจะเห็นของ ครูสุธารณ์ บัวทั้ง พบว่า กระบวนการนี้มักจะเกิดขึ้นอยู่เสมอ โดยสอดแทรกเข้าไปในกระบวนการถ่ายทอดบทเพลงให้แก่ศิษย์ เชื่อมโยงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของดนตรีกับวิถีชีวิตไทย การดำรงตนอยู่ในสังคม

บทสรุป

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมด การถ่ายทอดความรู้การบรรเลงจะเห็นของครูสุธารณ์ บัวทั้ง ยังยึดแบบไม่มีแบบแผนตายตัว กล่าวคือ เปิดโอกาสให้ลูกศิษย์ ได้แสดงความสามารถ ความคิดของตนเอง ไม่มีการปิดกั้นความรู้ เพราะแต่ละคนก็มี ความชอบหรือไม่ชอบที่แตกต่างกันไป ดังที่ เหมราช เหมหงษา (2541) ศึกษาเรื่อง วิวัฒนาการ การถ่ายทอดการบรรเลงจะเห็น: การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ กล่าวไว้ว่า การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์บอกเล่า มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาวิวัฒนาการการถ่ายทอดการบรรเลงจะเห็นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 จนถึงปัจจุบัน และ การศึกษาความรู้ในเชิงทฤษฎีและในเชิงปฏิบัติของกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเห็นรวมทั้ง กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเห็นในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการจากการวิเคราะห์ความรู้ในเชิงทฤษฎี และความรู้ในเชิงปฏิบัติของกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเห็นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 ถึงปัจจุบันพบว่า ในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้ก่อกำเนิดดุริยางคศิลป์ (เอตทัคคะ) ทาง การบรรเลงจะเห็นด้วยกันทั้งหมด 6 ท่าน โดยดุริยางคศิลป์ทั้งหมด ได้ถ่ายทอดทักษะการบรรเลงจะเห็นโดยตรงแบบการสอนอย่างไทยโบราณ คือ (1) วิธีการสอนแบบตัวต่อตัว (2) วิธีการสอนแบบฝึกจำ และ (3) วิธีการสอนแบบแบบให้เลียนแบบครู และสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการเรียนการสอน หรือการถ่ายทอดความรู้การบรรเลงจะเห็นนั้น จะต้องมีการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของนักดนตรีไทยให้แก่ศิษย์ด้วย จึงจะทำให้ผลงานทางด้านศิลปะนั้นมี

ความเหมาะสม ลงตัว และถูกต้อง เพราะผลงานทางด้านศิลปะนั้นไม่มีสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด เพียงแต่ต้องรู้ขอบเขต และความเหมาะสมที่จะเอาไปใช้ในชีวิต และยังเน้นย้ำเรื่องของการฝึกซ้อมดนตรีอย่างสม่ำเสมอ เพราะการฝึกซ้อมจะทำให้ฝีมือของลูกศิษย์นั้นสัมฤทธิ์ผลได้อย่างคล่องแคล่วและถูกต้องสมบูรณ์ตามหลักกระบวนการดนตรีไทย

อีกประการหนึ่ง เนื่องจากในปัจจุบันเกิดสถานการณ์ไวรัสโคโรนา (Covid19) ระบาดขึ้นในประเทศไทย ทำให้การเรียนการสอนต้องมีการประยุกต์หรือปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการสอน โดยให้เป็นการเรียนการสอนดนตรีไทยยุคใหม่แบบออนไลน์ โดยที่นักศึกษาไม่ต้องเข้าชั้นเรียน มีการสื่อสารกันหลากหลายช่องทางเพื่อให้ นักศึกษาสามารถเข้าถึงข้อมูลหรือเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง แต่อย่างไร

ก็ตาม การเรียนการสอนแบบออนไลน์ก็ยังไม่เป็นที่นิยมแพร่หลายเท่าที่ควร เพราะการถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีไทยทั้งในอดีตและปัจจุบันยังต้องอาศัยการฝึกปฏิบัติจริงจากครูผู้สอนถึงตัวศิษย์โดยตรง เป็นต้น

นอกจากนี้ สิ่งที่ครูสุธารณ์ บัวทอง ได้ยึดถือปฏิบัติและปลูกฝัง สอนลูกศิษย์ทุกคนก็คือ การมีความกตัญญูรู้คุณ ความกตัญญูรู้คุณคนนั้น อานิสงค์แรงกล้า จะยังความสุข ความเจริญให้แก่ผู้ที่ยึดมั่นถือมั่น อันเป็นสิ่งที่พึงมีอยู่ในตัวนักดนตรีไทยทุกคน และยังเป็น การช่วยรักษาขนบประเพณีและคุณค่าของดนตรีไทยเอาไว้ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ถ้านักดนตรีไทยมีจิตใจบริสุทธิ์แล้ว ย่อมทำให้ผู้นั้นเป็นผู้เจริญได้

REFERENCES

- Poumanee., C. (2014), **A Study of of Kru Sutharn Buatang's Compositional Identity On Jakhay Solo Music**, Master of Arts Thesis, Ramkhamhaeng University.
- Domrongrachanuphap, Somdejphachaoborawongther Kormphaya, (1973). **Pi Phat Legends, The Memorial of Nine Mi Subyen Cremation Ceremony**. Bangkok: Fine Arts Department.
- Ministry of University Affairs (UD). **Her Majesty Queen Sirikij and Her Preservation Activity on National Arts and Culture**. Bangkok: Chulalongkorn Printing House.
- Nickmanont.,P. (1992). **Report on Research Searching Knowledge and Knowledge Transfer System in Rural Thai Communities**, Bangkok: Srinakharinwirot University, Faculty of Education.
- Yamkrinfong., P. (1992). **Thai Rural Society**. Bangkok: Publisher of Chulalongkorn University.
- Kurowat., P. (1997). **Thai Arts and Culture**. (2nd Published). Bangkok. Amorn Printing House.
- Rakthong., P. (1996). **The Study of Krueng Sai Pi Chava Ensemble**. Master of Arts Thesis. Mahidol University.

- Amartayakul., P. (1984). **Dontrivichak: Knowledge of Thai Music for Appreciation.** Bangkok: Siam Printing House, Printing Period
- Tramote., M. (1995). **Dontrithai.** Bangkok: Printing Thai Wattanapanich.
- Royal Academy (1997). **Encyclopedia of Thai Music Terms on Vocal Session Royal Academy Edition.** Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Press
- Kosinanon., R. (1997). **Musical Language.** (2ndPublished). Bangkok: Teavhers' Council of Trade Organization.
- Suboon., S. (1990). **Experts on Jakhay in the Rattanakosin period.** An Article Thai music Performance Secondary Education 14th (p 66-67). Bangkok.
- Office of the National Culture Commission. (1994). **Use and Development of Processes For Local Culture Transmission.** Bangkok: Press Office Ladprao Council.
- Hemhongs., H. (1998). **Evolution of Transfer System on Jakhay:** Master of Education Thesis, Chulalongkorn University.
-